

Samenvatting

Ouders beter tegemoetkomen: naar een kindercentrum nieuwe stijl

Ouders moeten meer mogelijkheden krijgen om te kiezen voor goede ontwikkelingsgerichte voorzieningen voor hun jonge kinderen. Het geheel aan voorzieningen dat nu bestaat moet beter worden afgestemd op de vraag van ouders en het moet beter worden in kwalitatief opzicht. De raad stelt voor om de bestaande voorzieningen zoals instellingen voor kinderdagopvang en peuterspeelzalen om te vormen tot één kindercentrum dat voldoet aan de wensen van ouders. Kindercentra zijn kwantitatief en kwalitatieve goede voorzieningen, waarbij bovendien voor kinderen die dat nodig hebben een extra programma in de vorm van *voor- en vroegschoolse educatie* (vve) wordt aangeboden. Voor de continuïteit in de pedagogische aanpak werkt het kindercentrum samen met een basisschool. Redenen om te komen tot een beter aanbod van voorzieningen en programma's zijn onder andere te vinden in pedagogische en economische motieven.

Pedagogische en economische invalshoek

Vanuit pedagogische invalshoek is in dit advies nagegaan op welke wijze de ontwikkeling bij het jonge kind verloopt en welke betekenis deze ontwikkeling heeft voor de omgeving van het kind. De ontwikkeling van kinderen is aangegeven op de volgende domeinen:

- de lichamelijke en psychomotorische ontwikkeling;
- de cognitieve ontwikkeling; en
- de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Ouders kunnen ervoor kiezen om hun kind een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf te laten bezoeken. Indien daarvoor wordt gekozen, is het van belang dat, net als in gezinnen, ook in deze voorzieningen aandacht wordt besteed aan deze ontwikkelingsdomeinen. De huidige programma's die worden aangeboden kunnen op deze punten worden verbeterd.

Vanuit economische invalshoek worden motieven van de overheid voor bemoeienis met zorg, opvang en educatie van nul- tot vierjarigen beschreven. Zo is het Nederlandse overheidsbeleid in het verleden voornamelijk gericht geweest op het *kostwinnersmodel*. Momenteel is dit model aan het verdwijnen en komt het *partnerschapsmodel* op. Dit laatste model is gericht op een meer gelijke rolverdeling wat betreft opvoedingstaken en arbeid tussen echtgenoten of partners.

Het ontbreken van uitgebreide voorzieningen op het gebied van zorg, opvang en educatie van het jonge kind kan een belemmering zijn voor ouders om beiden geheel of gedeeltelijk te gaan werken. Het blijkt dat vraag en aanbod in de kinderopvang door verschillende ontwikkelingen zowel kwalitatief als kwantitatief niet naadloos op elkaar aansluiten.

De raad signaleert dat:

- sprake is van onvoldoende tegemoetkoming aan de wensen en problemen van jonge gezinnen;
- sprake is van een versnipperd veld dat ook kwantitatief te weinig biedt;
- sprake is van programma's die kwalitatief nog veel te winnen hebben;
- sprake is van een te geringe aanwezigheid van basisscholen op dit voor hen belangrijke voorland;
- sprake is van onvoldoende aansluiting tussen voorschoolse voorziening en de basisschool;
- de uitvoeringsinstellingen waar vve-programma's uitgevoerd zouden moeten worden, vaak niet aan eisen van kwaliteit en professionaliteit voldoen; en
- bij ongewijzigd beleid sociale segregatie dreigt.

Voorstel van de raad

De raad stelt voor om de huidige ordening in het voorzieningenniveau voor jonge kinderen te wijzigen. Allereerst is de raad van mening dat peuterspeelzalen en kinderopvanginstellingen naar elkaar toe moeten groeien om een nieuw type kindercentrum te vormen. Deze kindercentra moeten voldoen aan een aantal kwaliteitsstandaarden om een ononderbroken ontwikkeling van kinderen te kunnen realiseren. Deze kwaliteitsstandaarden hebben betrekking op:

- een adequaat verzorgingsniveau;
- kwalitatief goede ontwikkelingsprogramma's;
- pedagogische programmadifferentiaties; en
- competente leid(st)ers.

De raad adviseert ten tweede dat het kindercentrum en de basisschool op bepaalde aspecten samen moeten werken. Basisschool en kindercentrum kunnen veel van elkaar leren en hebben elkaar in de toekomst ook nodig.

Kwaliteit en financiën

Voor de bewaking van de kwaliteit moeten kindercentra net als basisscholen onder toezicht van een landelijk orgaan staan. De raad stelt voor om het toezicht onder te brengen bij de Inspectie van het Onderwijs. Daarnaast stelt de raad voor aandacht te besteden aan de invoering van kindercentra en aan het opbouwen van samenwerkingen met basisscholen door een expertisecentrum in te richten. Dit centrum zal taken krijgen bij de kennisontwikkeling, de programma-ontwikkeling en de ontwikkeling van nieuwe samenwerkingsmodellen.

Voor de extra financiering van programma's voor kinderen met een potentiële onderwijsachterstand, stelt de raad voor de gewichtenregeling basisonderwijs (voor kinderen van vier tot twaalf jaar) uit te breiden naar kinderen jonger dan vier jaar. Om vast te kunnen stellen welke kinderen voor extra financiering in aanmerking komen, zijn de criteria van de gewichtenregeling bepalend. In het in 2001 gepubliceerde advies *Wat 't zwaarst weegt...* heeft de raad reeds het voorstel gedaan de gewichtenregeling basisonderwijs

aan te passen. In het nog te verschijnen vervolgadvis op *Wat 't zwaarst weegt...* zal een voorstel worden gedaan over de hoogte van de nieuwe gewichten.

Deze achterstandsmiddelen zullen via de basisschool beschikbaar komen voor het kindercentrum. Het kindercentrum kan daarmee aanvullende programma's bekostigen voor kinderen die extra stimulansen nodig hebben. In de toekomstige situatie zullen de vve-middelen (mede bestemd voor de kindercentra nieuwe stijl) dus aan de scholen voor basisonderwijs worden overgemaakt en deel uitmaken van de toekomstige gewichtenregeling.

Voor de financieringsstructuur wordt in dit advies voorgesteld aan te sluiten bij een opzet zoals onder meer verwoord in het wetsvoorstel Wet Basisvoorziening Kinderopvang (WBK). Hierbij wordt echter opgemerkt dat dit financieringsmodel als nadeel heeft dat de toegankelijkheid niet voor alle kinderen gelijk is. Om de toegankelijkheid te vergroten stelt de raad voor om de financieringssystematiek van de WBK niet van toepassing te verklaren op ouders met kinderen die in de basisschooleeftijd het gewicht groter dan nul hebben. Deze groep ouders krijgt, ongeacht of ouders participeren op de arbeidsmarkt, voor het feitelijke gebruik van een kindercentrum een inkomensafhankelijke bijdrage van de overheid. De toegankelijkheid wordt hierdoor voor deze groep vergroot. Door het verlagen van de financiële drempel en met de beschreven bestuurlijke verantwoordelijkheidsverdeling worden waarborgen ingebouwd voor algemeen toegankelijke en kwalitatief goed ontwikkelde kindercentra.

Tot slot

De raad realiseert zich dat volledige implementatie van kindercentra voor nul- tot vierjarigen inclusief de samenwerking met een basisschool niet in één keer kan worden gerealiseerd. De voorgestelde samenwerking van het domein van de nul- tot vierjarigen met scholen zal derhalve in een ontwikkelingstraject vormgegeven moeten worden. Ten tweede zal een inspanning in organisatorisch, financieel en professioneel opzicht geleverd moeten worden om het geschetste beeld van de kindercentra te realiseren. Naar de mening van de raad zal een periode van vier tot zes jaar nodig zijn om de huidige voorzieningen om te vormen tot kwalitatief goede voorzieningen die met basisscholen samenwerken en tegemoetkomen aan de wensen van verschillende groepen ouders.